

Ny vikler for den danske fauna,
Laspeyresia illutana HS. (Lep., Tortricidae)

af H. K. JENSEN

(With a summary: *Laspeyresia illutana* HS. new to Denmark).

Inspireret af K. T. Schützes bog: Die Biologie der Kleinschmetterlinge, gav jeg mig medio april 1971 ret tilfældigt til at søge under barkskællene på nogle gamle lærketræer i St. Vænge under Førslev gods, Sydsjælland, i håb om at finde larver eller pupper af *Teleiodes saltuum* Z. Jeg fandt både en puppe og en larve, hvoraf førstnævnte 5. maj klækkede med en meget mørk *Laspeyresia*-hun, som jeg bestemte til *L. duplicana* Zett., idet jeg dog fandt det ejendommeligt, at den gik på lærk. Et besøg i skoven 9. maj gav yderligere en puppe og en larve. Af disse klækkede puppen 19. maj, ligeledes en hun, mens ingen af larverne gik i puppehvide; de døde begge i løbet af sommeren.

Senere på sommeren fik jeg besøg af ing. Preben Holst, der forelagt den ejendommelige fangst straks kasserede min diagnose uden dog at komme nærmere ind på navnet, blot at den måtte være ny for vor fauna.

Den påfølgende brevveksling, dels med Eberhard Jäckh i Bremen, dels med Zoologisk Museum, resulterede i, at ing. N. L. Wolff ved hjælp af Kuznetsovs beskrivelse kunne bestemme den til *Laspeyresia illutana* HS.

I mellemtiden havde jeg fra Preben Holst erfaret, at cand. pharm. E. Pyndt og lærer Kaj Pedersen i Saksøbing begge havde dyr, der lignede mine. Disse er etiketteret: Donnemose 26.6.1960, Hegningen 2.7.1962, Bøtø 22.7.1969, Maltrup skov 22.6.1971 og Ulvshale 2.7.1971, og alle er af ing. Wolff genitalbestemt som værende *L. illutana* HS. Det sidste fund er gjort i mine egne kasser, idet en mørk næsten tegningsløs han, der har ført en noget omflakkende tilværelse i min samling, nu er bestemt til en *L. illutana*. Den er taget på lys i Karrebækstorp skov 17.6.1968.

Laspeyresia illutana er således fundet både på Sjælland, Lolland, Falster og Møn. Den er kendt fra Tyskland, Østrig, Italien, Bøhmen, Polen, Norge, Sverige, Finland, Nordkarelen, Sibirien og Kina, men regnes i Europa overalt for sjælden. Kuznetsov har beskrevet underarten *dahuricolana*, der er udbredt i det sydøstlige Sibirien og Kina, og samme forfatter mener, at

Laspeyresia illutana HS. ny for Danmark

den af Karpinski i 1962 fra Polen beskrevne *L. ibeeliana* er en varietet af *illutana*, da samtlige genitalpræparater stemmer overens.

I litteraturen beskrives *L. illutana* som et meget mørkt dyr med svage tegninger og fine linier af varierende farve og med diverse kantpletter næsten udviskede. Dette gælder såvel de to af Eberhard Jäckh fangne expl. som min egen han (Fig. 1); de to hunner fra St. Vænge (Fig. 2) har derimod tydelige tegninger. På kanten findes 5 par hvide pletter, der aftager i størrelse mod vingespidsen. På randen findes kun et par, der ret hurtigt flyder sammen og bøjer ud mod vingespidsen, uden dog at nå sammen med forreste største par kantpletter. Fra alle kantpletter udgår metalglinsende linier, idet linien fra andet pletpar danner en skarp vinkel og fortsætter

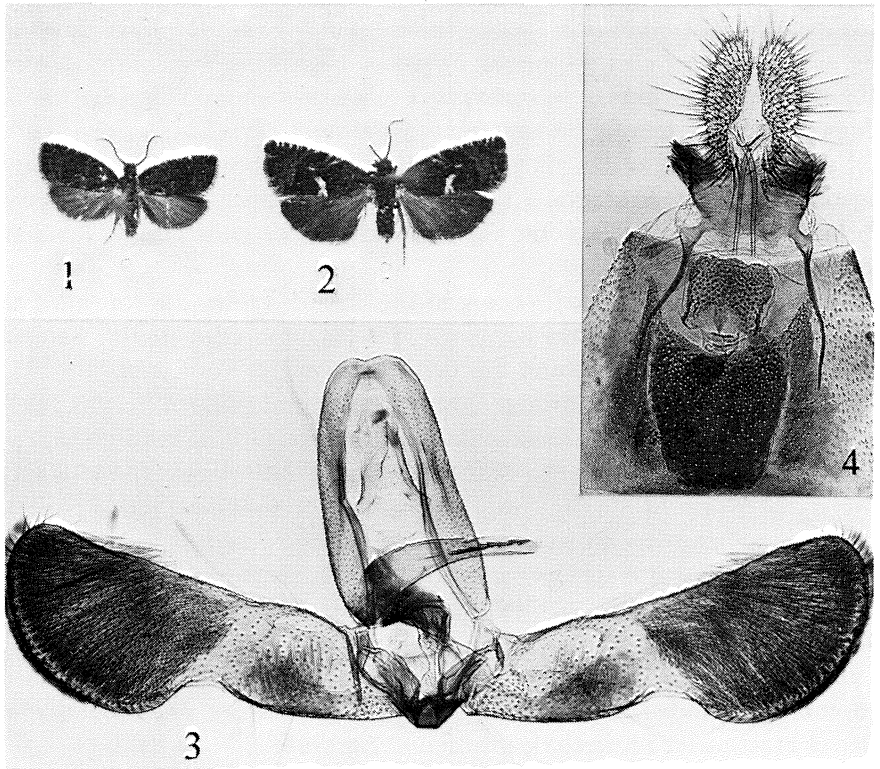

Fig. 1-4. *Laspeyresia illutana* HS. - 1. ♂ fra Sjælland, Karrebækstorp Skov, 17.6.1968, H. K. Jensen leg.; 2. ♀ fra Sjælland, St. Vænge, kl. (reared) 19.5.1971, H. K. Jensen leg.; 3. Genitalia af ♂, Falster, Donnemose, 26.6.1960, E. Pyndt leg., præp. NLW 3748; 4. Genitalia af ♀, Maltrup skov, 22.6.1971, Kaj Pedersen leg., præp. NLW 3749. (1 og 2: Gregers Jørgensen fot., 3 og 4: B. W. Rasmussen fot.).

som spejlets indre begrænsning. I spejlet findes 3–5 sorte pletter eller streger, der alle berører en af spejlets grænselinier evt. dem begge. Bagvingerne er ensfarvede mørkebrune med lyse frynser og sort rodlinie.

Da *L. illutana* ikke tidligere er beskrevet i dansk litteratur, tillader jeg mig at afbilde genitalpræparater af både han (Fig. 3) og hun (Fig. 4). Karakteristisk for han-genitalierne er, foruden valven, de 8–10 cornuti ordnet i række i spidsen af aedoeagus. På mit eget præparat er aedoeagus presset så hårdt, at disse cornuti er krænget ud af aedoeagus' spids og sidder som en krans om denne. Hun-genitalierne er for så vidt lettere at kende fra de øvrige *Laspeyresia*-arter, blot man bemærker sig, at der er en betydelig variation i signas størrelse fra dyr til dyr, og ikke lægger for stor vægt på det.

Biologi. Imago flyver i forsommeren, men som flere andre nåletræsdyr har den en ret lang flyvetid; de danske datoer går som nævnt fra 17.6.–22.7. Ægget lægges på unge kogler af hvidgran, rødgran og lærk. De en-årige larver lever af frø og kogleskæl, men angriber ikke selve koglemarven, som flere andre kogleædende *Laspeyresia*-larver, f. ex. *L. strobiella*, gør det. Flere forfattere angiver, at forpupningen foregår i kokon i skovbunden mellem råddent træ og mos; til klækning anbefales tørv. Mine larver og pupper sad i en hvid kokon under de yderste barkskæl på lærketræer. I såvel skæl som underlag var udgravet en tydelig grube til kokonen. Fra denne grube løb en ca. 10–15 mm lang gang, der udmundede med et 2 mm rundt hul på det beboede skæls overflade. Dette hul var dækket af et med alger camoufleret spind, der, mens larven var mobil, hurtigt blev fornyet, hvis man fjernede det. Ved klækningen benyttes dette hul som udgang, og puppehuden bliver siddende i hullet.

At *Laspeyresia illutana* HS. hører med til den danske fauna må være uomtvisteligt, og jeg håber, at denne redegørelse vil afføde interesse hos andre samlere for at kortlægge dens udbredelse.

Jeg takker Eberhard Jäckh, E. Pyndt og K. Pedersen for oplysninger om deres dyr, N. L. Wolff for værdifuld hjælp med bestemmelse og litteratur, Gregers Jørgensen og B. W. Rasmussen for fotografering og sidst, men ikke mindst, Preben Holst, hvis sikre bedømmelse var den direkte årsag til, at vore dyr blev rigtigt bestemt.

SUMMARY:

Laspeyresia illutana HS. (Lep., Tortricidae) new to Denmark.

This moth can be recorded from the following East Danish provinces: Zealand, Lolland,

Laspeyresia illutana HS. ny for Danmark

Falster and Møn. The captured adults date from June 17th to July 22nd. Several authors write, that pupation takes place on the ground among litter and moss. However, the present author found both larve and pupae in a white cocoon under the outmost bark-scales on the trunks of larks. Adults of both sexes as well as the male and female genitalia are figured (Figs. 1-4).

Forfatterens adresse/Author's address:
Hyllinge,
4700 Næstved, Danmark.